

Πώς να υποστηρίξετε άτομα που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας

ΕΝΑΣ ΟΔΗΓΟΣ ΤΣΕΠΗΣ
ΒΗΜΑ ΠΡΟΣ ΒΗΜΑ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΟΔΗΓΟΣ ΤΣΕΠΗΣ;

Η ελληνική έκδοση του **Οδηγού Τσέπης** για την έμφυλη βία και η συνοδευτική εφαρμογή για φορητές συσκευές αναπτύχθηκαν το 2022 με την υποστήριξη της UNICEF με βάση την πρωτότυπη Αγγλική έκδοση ενός διεθνώς εγκεκριμένου διϋπηρεσιακού εργαλείου,¹ το οποίο προσαρμόστηκε στο ελληνικό πλαίσιο. Η προσαρμογή και η μετάφραση του Οδηγού Τσέπης πραγματοποιήθηκαν από το γραφείο της UNICEF στην Ελλάδα και την Γενική Γραμματεία Δημογραφικής, Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΔΟΠΙΦ), του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. Αναγκαίες τροποποιήσεις στην ορολογία και στην παροχή εξειδικευμένων πληροφοριών έγιναν για την προσαρμογή του εργαλείου στο ελληνικό πλαίσιο.

Ο **Οδηγός Τσέπης** και το υποστηρικτικό υλικό² απευθύνεται σε όλες/ους τις/τους επαγγελματίες του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, συμπεριλαμβανομένων των εργαζομένων σε Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών. Επιπλέον, ο Οδηγός Τσέπης για την έμφυλη βία μπορεί να φανεί χρήσιμος σε οποιοδήποτε άτομο έρθει σε γνώση της/του κάποιο περιστατικό έμφυλης βίας.

Περιλαμβάνει πληροφορίες βήμα προς βήμα αναφορικά με το:

- Πώς να υποστηρίξετε ένα άτομο που έχει επιβιώσει έμφυλης βίας,
- Το οποίο σας αποκαλύπτει κάποιο περιστατικό σχετικά με την έμφυλη βία.
- Σε ένα πλαίσιο/περιοχή όπου δεν υπάρχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένου ενός συστήματος παραπομπών και προσώπου αναφοράς για την έμφυλη βία ή/και για την ψυχική υγεία.

Ο **Οδηγός Τσέπης** αξιοποιεί παγκόσμια πρότυπα για την παροχή βασικής υποστήριξης και πληροφοριών στα επιζήσαντα άτομα, χωρίς να προκαλείται περαιτέρω βλάβη και με τρόπο που θέτει στο επίκεντρο τα άτομα που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας και το βέλτιστο συμφέρον των παιδιών-επιζώντων σεξουαλικής κακοποίησης.

Επισημαίνεται, ότι παρόλο που στον Οδηγό Τσέπης περιγράφεται ένα εισαγωγικό πλαίσιο στις Ψυχολογικές Πρώτες Βοήθειες (Ψ.Π.Β) μέσω ορισμένων βασικών βημάτων (**Προετοιμαστείτε, Παρατηρήσετε, Ακούσετε και Διασυνδέσετε**), δεν

1 Οδηγός Τσέπης. A step-by-step Pocket Guide for humanitarian practitioners (version 2.0). Διαθέσιμο στο: <https://gbvguidelines.org/en/pocketguide/>

2 Ο Οδηγός Τσέπης συνοδεύεται από ένα Ενημερωτικό Σημείωμα, ένα Εγχειρίδιο Πληροφοριών, ένα Ενημερωτικό Σημείωμα της ΓΓΔΟΠΙΦ και ένα Ενημερωτικό Σημείωμα από την Ελληνική Αστυνομία.

απαιτείται προηγούμενη γνώση στο συγκεκριμένο τομέα, εντούτοις για τους επαγγελματίες συνιστάται η βασική εκπαίδευση στις Ψ.Π.Β.

Ενότητα	Σελίδα	Χρήση
Βασικά μηνύματα	3	Άμεση καθοδήγηση
Δέντρο αποφάσεων	6-7	
Ενημερωτικό Φυλλάδιο για τις διαθέσιμες υπηρεσίες	7-14	
«Τι να κάνετε και τι να αποφεύγετε» Παρατηρήσετε Ακούσετε Διασυνδέσετε	14-18	
Οδηγός βήμα προς βήμα Αναζητώντας υποστήριξη: Πρόληψη της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης και Κακοποίησης (ΠΣΕΚ) Προετοιμαστείτε, Παρατηρήσετε, Ακούσετε και Διασυνδέσετε.	2-24	Προετοιμασία κι ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων στήριξης
Παιδιά και έφηβοι		Άμεση καθοδήγηση για παιδιά και εφήβους κάτω των 18 ετών

ΒΑΣΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

Για τα παιδιά και τους εφήβους, ανατρέξτε στη σελίδα 28

→ **Εάν υπάρχουν εξειδικευμένες/οι επαγγελματίες στο φορέα/υπηρεσία σας, αναζητήστε και μιλήστε πρώτα με μία/ έναν ειδική/ο ή πρόσωπο αναφοράς στα θέματα έμφυλης βίας ή/και ψυχικής υγείας** για να κατανοήσετε ποιες υποστηρικτικές υπηρεσίες είναι διαθέσιμες στην περιοχή σας, όπως κάποιο Συμβουλευτικό Κέντρο του Δικτύου Δομών της ΓΓΔΟΠΦ, ή εθνική Γραμμή Βοήθειας, ασφα-

λείς χώροι/κέντρα /ξενώνες για γυναίκες και κορίτσια, καθώς και άλλες υπηρεσίες υποστήριξης.

→ **Ενημερωθείτε για τις διαθέσιμες υπηρεσίες στην περιοχή όπου δραστηριοποιήστε.** Εντοπίστε τις δωρεάν εξειδικευμένες υπηρεσίες ανταπόκρισης για άτομα που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας, καθώς και γενικές υπηρεσίες που παρέχονται από το κράτος και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)

και τις Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών (ΟΚΠ). Οι υπηρεσίες ανταπόκρισης για την έμφυλη βία για γυναίκες-επιζώσες οργανώνονται κυρίως γύρω από τις Δομές του Δικτύου Δομών της ΓΓΔΟ-ΠΙΦ. Επιπλέον, ενημερωθείτε για τις υπηρεσίες που παρέχονται από ομάδες υποστήριξης, όπως γυναικείες οργανώσεις/συλλογικότητες, ασφαλείς χώροι και οργανώσεις/φορείς που παρέχουν υπηρεσίες σε άτομα με αναπηρία κ.λπ.

→ **Να θυμάστε τον ρόλο σας.** Να είστε διαθέσιμες/οι να ακούσετε χωρίς να κρίνετε. Να παρέχετε ακριβείς, επικαιροποιημένες πληροφορίες για τις διαθέσιμες υπηρεσίες. Αν το επιζών άτομο δεν είναι ανήλικο, αφήστε το να κάνει τις επιλογές της/του. Να έχετε γνώση του τι μπορείτε και τι δεν μπορείτε να διαχειριστείτε. Ακόμη κι αν δεν υπάρχει φορέας/υπηρεσία ανταπόκρισης ειδικά για περιστατικά έμφυλης βίας στην περιοχή όπου δραστηριοποιείστε, μπορεί να υπάρχει άλλος συνεργάτης ή/και κρατική υπηρεσία, όπως επαγγελματίες/ειδικοί στην παιδική προστασία ή την ψυχική υγεία που μπορούν να υποστηρίξουν περιστατικά που χρήζουν πρόσθετης προσοχής και υποστήριξης. Θα πρέπει να ζητήσετε και να λάβετε τη σύμφωνη γνώμη

του ατόμου που σας γνωστοποίησε το περιστατικό βίας πριν την διασύνδεση με οποιονδήποτε άλλον φορέα ή συνεργάτη/τη. Μην πιέζετε το άτομο εάν σας πει όχι. Συνιστάται στους φορείς παροχής υπηρεσιών να γνωρίζουν και να κατανοούν την εθνική νομοθεσία για την υποχρεωτική καταγγελία για παιδιά-επιζώντες σεξουαλικής κακοποίησης και βίας. Η υποχρεωτική καταγγελία ενδέχεται να είναι επιβεβλημένη και για ορισμένους τύπους βίας κατά των γυναικών (π.χ. βία από συντρόφους/ενδοοικογενειακή βία, βιασμός)³.

→ **Μην αναζητάτε άτομα που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας.** Θα πρέπει να είστε διαθέσιμες/οι σε περίπτωση που κάποιο άτομο ζητήσει υποστήριξη. Σε περίπτωση που υπάρχουν ενδείξεις σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών - ανατρέξτε στο κεφάλαιο παιδιά-έφηβοι (σελίδα 28).

→ **Να θυμάστε ποια είναι τα καθήκοντά σας.** Όλοι οι επαγγελματίες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που παρέχουν υπηρεσίες ανταπόκρισης σε καταστάσεις ανθρωπιστικής κρίσης, οφείλουν να παρέχουν υποστήριξη χωρίς να κρίνουν και χωρίς διακρίσεις σε άτομα που έχουν ανάγκη, ανεξάρτητα από το φύλο, τον σε-

3 Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΔΟΠΙΦ) ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΟΜΕΙΣ ΔΙΚΑΙΟΥ. Διαθέσιμο σε: <https://nomothesia.isotita.gr/index.php/nomothesia/ana-tomea-dikaio/poiniko-dikaio.html>

ξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου, την οικογενειακή κατάσταση, την αναπηρία, την ηλικία, την εθνικότητα/φυλή/θρησκεία, το ποιο άτομο άσκησε βία και τις συνθήκες στις οποίες ασκήθηκε η βία.

Χρησιμοποιήστε μια προσέγγιση με επίκεντρο τα άτομα που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας, ακολουθώντας και εφαρμόζοντας τις παρακάτω αρχές:

- **Σεβασμός:** όλες οι ενέργειες θα πρέπει να γίνονται με γνώμονα το σεβασμό των επιλογών, των επιθυμιών, των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των επιζώντων ατόμων έμφυλης βίας.
- **Ασφάλεια:** η ασφάλεια των ατόμων που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας είναι η πρωταρχική προτεραιότητα.
- **Εμπιστευτικότητα:** όλοι οι άνθρωποι έχουν δικαίωμα να επιλέξουν σε ποια/όν θέλουν να πουν την ιστορία τους ή όχι. Η τήρηση της εμπιστευτικότητας σημαίνει να μην κοινοποιείτε καμία πληροφορία σε κανέναν.
- **Μη διάκριση:** παροχή ίσης και δίκαιης μεταχείρισης σε κάθε άτομο το οποίο χρειάζεται βοήθεια.
- **Εάν υπάρχουν υπηρεσίες υγείας, πάντα να παρέχετε πληροφορίες για εκείνες που είναι διαθέσιμες.** Πείτε ό,τι γνωρίζετε και, το σημαντικότερο, εξηγήστε τι μπορεί να μη γνωρίζετε. Δώστε στο

άτομο την επιλογή να αποφασίσει εάν θέλει να έχει πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας. Να θυμάστε ότι η λήψη προληπτικής φαρμακευτικής αγωγής εντός 72 ωρών (3 ημέρες) στις/στους επιζώντες βιασμού μπορεί να αποτρέψει από την μετάδοση σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων (ΣΜΝ) και το HIV/AIDS και εντός 120 ωρών (5 ημέρες) μπορεί να αποτρέψει μια ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη.

- Δώστε την ευκαιρία σε άτομα με αναπηρίες να επικοινωνούν με εσάς, χωρίς την παρουσία του/ης κηδεμόνα/συνοδού τους, αν το επιθυμούν και εφόσον δεν θέτουν σε κίνδυνο ή δεν δημιουργούν ένταση σε αυτή τη σχέση με αυτόν τον τρόπο.
- Θα πρέπει να γνωρίζετε ότι αν ένας άντρας ή ένα αγόρι έχει βιαστεί, δεν σημαίνει ότι είναι ομοφυλόφιλος ή αμφιφυλόφιλος. Η σεξουαλική βία βασίζεται στην ισχύ, όχι στη σεξουαλικότητα κάποιου.
- Τα ΛΟΑΤΚΙΑ+ άτομα διατρέχουν συχνά αυξημένο κίνδυνο να τους προκληθεί βλάβη και βία λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου τους. Ακούστε ενεργά και προσπαθήστε να υποστηρίξετε όλα τα άτομα.
- Οποιοσδήποτε μπορεί να διαπράξει έμφυλη βία, συμπεριλαμβανομένου του συζύγου, του συντρόφου, οποιουδήποτε άλλου μέλους της οικογένειας, του κηδεμόνα,

του εξ αγχιστείας συγγενούς, του αγνώστου, του γονέα ή κάποιου που ανταλλάσσει χρήματα ή αγαθά για σεξουαλικές πράξεις.

→ Οποιοδήποτε άτομο μπορεί να είναι επιζών έμφυλης βίας- αυτό περιλαμβάνει ενδεικτικά και όχι αποκλειστικά, άτομα που είναι παντρεμένα, άτομα με αναπηρίες, παιδιά, ΛΟΑΤΚΙΑ+ άτομα, ηλικιωμένους ή άτομα που εμπλέκονται στην εμπορική σεξουαλική εργασία.

→ Προστατέψτε την ταυτότητα και την ασφάλεια των ατόμων που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας. Μην γράφετε, μην τραβάτε φωτογραφίες ή μην κοινοποιείτε προφορικά προσωπικές ή άλλες ταυτοποιητικές πληροφορίες σχετικά με το περιστατικό ή την εμπειρία τους. Αφήστε μακριά τηλέφωνα και υπολογιστές για να αποφύγετε την ανησυχία του ατόμου που σας αποκαλύπτει το περιστατικό ότι η φωνή της/του καταγράφεται.

→ Τα προσωπικά στοιχεία ή τα στοιχεία ταυτοποίησης περιλαμβάνουν το όνομα του ατόμου που έχει επιβιώσει έμφυλης βίας, τον αριθμό μητρώου ή καταγραφής, τη διεύθυνση κατοικίας, τη διεύθυνση εργασίας, την τοποθεσία όπου πηγαίνουν τα παιδιά στο σχολείο, την ακριβή ώρα και τόπο όπου συνέβη το περιστατικό κ.λπ.

→ Μοιραστείτε γενικές, μη αναγνωριστικές πληροφορίες:

- Με την ομάδα σας ή στις/τους συνεργάτιδες/τες του τομέα σας σε μια προσπάθεια να κάνετε τις υπηρεσίες/το πρόγραμμά ή την παρέμβαση σας ασφαλέστερο.
- Με το δικό σας υποστηρικτικό δίκτυο κατά την αναζήτηση αυτοφροντίδας και ενθάρρυνσης.

«Έπεσε στην αντίληψή μου ότι οι γυναίκες και τα κορίτσια πρόσφυγες και μετανάστριες που ζουν σε κέντρα υποδοχής έχουν εκτεθεί σε διάφορες μορφές έμφυλης βίας».

«Κάποιο άτομο μοιράστηκε μαζί μου μια εμπειρία για κάτι άσχημο που του συνέβη. Δεν μπορώ να πω λεπτομέρειες, αλλά χρειάζομαι στήριξη σχετικά με το πώς με επηρεάζει αυτή η αλληλεπίδραση».

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ

Ενημερωθείτε για τις Διαθέσιμες Υπηρεσίες.

Σας αποκαλύπτεται ένα περιστατικό έμφυλης βίας....

Από τρίτο άτομο...

Παρέχετε επικαιροποιημένες και ακριβείς πληροφορίες για οποιεσδήποτε υπηρεσίες και μορφές υποστήριξης που μπορεί να είναι διαθέσιμες για τα επιζήσαντα άτομα. Ενθαρρύνετε το άτομο να μοιραστεί αυτές τις πληροφορίες με ασφάλεια και εμπιστευτικότητα, ώστε η/ο επιζήσασα/επιζών να αποκαλύψει ό,τι θέλει. ΣΗΜΕΙΩΣΗ: ΜΗΝ αναζητάτε περιστατικά έμφυλης βίας

Από το άτομο που έχει επιβιώσει έμφυλης βίας

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΤΕ ΚΑΙ ΑΚΟΥΣΤΕ

(βλ. σελίδες 24 και 25)

Συστηθείτε. Ρωτήστε πώς μπορείτε να βοηθήσετε.

Δείξτε σεβασμό, εμπιστευτικότητα, μη κάνετε διάκριση και εξασφαλίστε την ασφάλεια των επιζώντων έμφυλης βίας.

Υπάρχει εξειδικευμένος φορέας για την έμφυλη βία;

ΝΑΙ. Ακολουθήστε τον παρακάτω σύνδεσμο με τις τοποθεσίες και τους τρόπους επικοινωνίας για τα Συμβουλευτικά Κέντρα του Δικτύου Δομών της ΓΓΔΟΠΦ για **γυναίκες-επιζήσασες έμφυλης βίας**: https://womensos.gr/symvouleutika_kentra_ota-2/ Επιπλέον, κατά περίπτωση, ακολουθήστε τα βήματα παραπομπής σχετικά με τις υπηρεσίες που παρέχονται από άλλες οργανώσεις και φορείς.

ΟΧΙ. Αναζητήστε τις διαθέσιμες υπηρεσίες **στην περιοχή όπου δραστηριοποιήστε** (π.χ. την κοινωνική υπηρεσίες του Δήμου σας) και ακολουθήστε το σχετικό σύστημα παραπομπών.

Επέλεξε η/ο επιζήσασα/ων να την/τον διασυνδέσετε με κάποια υπηρεσία;

ΝΑΙ. Γνωστοποιήστε ή συνδέστε το άτομο το οποίο σας αποκαλύπτει κάποιο περιστατικό έμφυλης βίας με τις λεπτομερείς πληροφορίες για τις δωρεάν παρεχόμενες υπηρεσίες στα **Συμβουλευτικά Κέντρα του Δικτύου Δομών της ΓΓΔΟΠΦ για γυναίκες-επιζήσασες έμφυλης βίας**, συμπεριλαμβανομένου του τρόπου πρόσβασης σε αυτά, τα ωράρια, τις τοποθεσίες κτλ. Επιπλέον, αν χρειάζεται, δώστε όλες τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες που παρέχονται από ΜΚΟ/ΟΚΠ και άλλους φορείς στην περιοχή σας. Μην κοινοποιείτε προσωπικές ή ταυτοποιητικές πληροφορίες ή το ίδιο το περιστατικό σε κανέναν χωρίς τη ρητή συναίνεση του ατόμου για κοινοποίηση πληροφοριών σχετικά με το περιστατικό ή/και την εμπειρία της/του. Μην καταγράφετε λεπτομέρειες για το περιστατικό ή τα προσωπικά στοιχεία των ατόμων που σας αποκαλύπτουν βία.

ΟΧΙ. Διατηρήστε την εμπιστευτικότητα. Εξηγήστε στο άτομο ότι μπορεί να αλλάξει γνώμη και να ζητήσει υπηρεσίες σε μεταγενέστερο χρόνο. Αν οι υπηρεσίες που παρέχονται από ΜΚΟ/ΟΚΠ και άλλους φορείς είναι προσωρινές ή για περιορισμένο διάστημα, παρέχετε πληροφορίες για το μέχρι πότε θα είναι διαθέσιμες.

Ανάλογα με το ζήτημα για το οποίο τα επιζήσαντα άτομα ζητούν υποστήριξη:

Συμπληρώστε το παρακάτω ενημερωτικό φυλλάδιο με τις υπηρεσίες οι οποίες είναι διαθέσιμες στην περιοχή στην οποία δραστηριοποιείστε και τοποθετήστε το σε εύκολα προσβάσιμο μέρος (Ιστότοπος με τις τοποθεσίες από τα Συμβουλευτικά Κέντρα του Δικτύου Δομών της ΓΓΔΟΠΙΦ: https://womensos.gr/symvouleutika_kentra_ota-2/).

Θα πρέπει να ενημερώνετε το συγκεκριμένο φυλλάδιο τακτικά καθώς οι υπηρεσίες ενδέχεται να διαφοροποιούνται, να υπάρχουν νέες υπηρεσίες που πρέπει να προστεθούν ή άλλες να μην εξακολουθούν να παρέχονται.

Μπορείτε να συνεργαστείτε με μία/έναν εξειδικευμένη/ο επαγγελματία στα ζητήματα της έμφυλης βίας, της ψυχικής υγείας ή με κάποια/ο κοινωνικό λειτουργό, την/τον προϊστάμενη/ό σας ή και κάποια/ον συνεργάτιδα/τη για να εντοπίσετε (1) κρατικές υπηρεσίες σε τοπικό και εθνικό επίπεδο (όπως το Δίκτυο Δομών της ΓΓΔΟΠΙΦ για γυναίκες-επιζήσασες) (2) υπηρεσίες που παρέχονται από ΜΚΟ και Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών (όπως για παράδειγμα, ομάδες με επικεφαλής γυναίκες, ομάδες που επικεντρώνονται στην υποστήριξη νέων, οργανώσεις για άτομα με αναπηρία κ.λπ.).

Καταγράψτε τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο πρόσβασης σε αυτές τις υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένου του **πού** μπορεί να πάει ένα άτομο, με **ποιον** μπορεί να μιλήσει και **ποιος** μπορεί /δεν μπορεί να έχει πρόσβαση σε αυτές (πχ. υπηρεσίες που απευθύνονται μόνο σε γυναίκες, απαραίτητα έγγραφα κ.λπ.)

Έγγραφο πληροφοριών προς συμπλήρωση: (πληροφορίες/πρόσωπο αναφοράς /αριθμός τηλεφώνου)

1. Κρατικές Υπηρεσίες		
Το Δίκτυο Δομών της ΓΓΔΟΠΙΦ		
Εθνική Γραμμή Βοήθειας SOS για την έμφυλη βία 15900	Πληροφορίες:	
Συμβουλευτικά Κέντρα	Πληροφορίες:	
	Τηλέφωνο:	
Ξενώνες Φιλοξενίας για Γυναίκες	Πληροφορίες:	
	Τηλέφωνο:	
Εθνικής Εμβέλειας Τηλεφωνικές Γραμμές Βοήθειας		
Γραμμή βοήθειας για την εμπορία ανθρώπων 1109	Πληροφορίες:	
ΕΚΚΑ - Γραμμή Κοινωνικής Βοήθειας 197	Πληροφορίες:	
Εθνική Τηλεφωνική Γραμμή για τα Παιδιά SOS 1056	Πληροφορίες:	
Εθνική Γραμμή Παιδικής Προστασίας 1107	Πληροφορίες:	

Δημόσια Νοσοκομεία

Κλινική διαχείριση περιστατικών βιασμού	Πληροφορίες:	
	Τηλέφωνο:	
Σεξουαλική Αναπαραγωγική Υγεία	Πληροφορίες:	
	Τηλέφωνο:	
Υπηρεσίες ψυχικής υγείας		
Κοινωνικές Υπηρεσίες εντός του Νοσοκομείου	Πληροφορίες:	
	Τηλέφωνο:	
Υπηρεσίες ψυχικής υγείας	Πληροφορίες:	
	Τηλέφωνο:	
Κοινωνικές Υπηρεσίες των Δήμων	Πληροφορίες:	
	Τηλέφωνο:	
Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας των Δήμων	Πληροφορίες:	
	Τηλέφωνο:	
Αστυνομικό Τμήμα	Πληροφορίες:	
	Τηλέφωνο:	
Αστυνομικά Τμήματα για την Ενδοοικογενειακή Βία	Πληροφορίες:	
	Τηλέφωνο:	
Δικηγορικός Σύλλογος	Πληροφορίες:	
	Τηλέφωνο:	

Συνήγορος του Πολίτη	Πληροφορίες:	
	Τηλέφωνο:	
Εισαγγελία Πρωτοδικών ανά περιφέρεια	Πληροφορίες:	
	Τηλέφωνο:	
Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ)	Πληροφορίες:	
	Τηλέφωνο:	
Κρατικές Υπηρεσίες για Ευπαθείς Κοινωνικές Ομάδες (ΟΑΕΔ: https://www.oaed.gr/idikes-koinonikes-omades)	Πληροφορίες:	
	Τηλέφωνο:	
Γραμμή Βοήθειας για ΛΟΑΤΚΙΑ+ άτομα	Πληροφορίες:	
	Τηλέφωνο:	
Πρόγραμμα Απασχόλησης για Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες (όπως επιζήσασες έμφυλης βίας)	Πληροφορίες:	
	Τηλέφωνο:	
Άλλο 1	Πληροφορίες:	
	Τηλέφωνο:	
Άλλο 2	Πληροφορίες:	
	Τηλέφωνο:	

2. Υπηρεσίες από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Διαχείριση περιστατικών έμφυλης βίας	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	
Νομική υποστήριξη/ συμβουλευτική	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	
Υπηρεσίες Παιδικής Προστασίας	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	
Υπηρεσίες για παιδιά ή μονογονεϊκές οικογένειες	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	
Κέντρα Ημέρας		
Κλινική διαχείριση περιστατικών βιασμού	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	
Σεξουαλική Αναπαραγωγική Υγεία	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	

Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	
Ψυχιατρική Φροντίδα	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	
Κέντρο μίας στάσης (One Stop Center)	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	
Σημεία ελέγχου HIV και άλλων ΣΜΝ	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	
Ξενώνες Φιλοξενίας	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	
Υπηρεσίες Κοινωνικής Υποστήριξης	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	

Πρόσωπο Αναφοράς του Φορέα σας για την Πρόληψη της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης	Πληροφορίες:	
	Τηλέφωνο:	
Υπηρεσίες οικονομικής υποστήριξης/ βιοπορισμού / Εργασιακή Συμβουλευτική Πληροφορίες	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	
Υπηρεσίες Ένταξης	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	
Μαθήματα γλώσσας Πολιτική Αγωγή Επαγγελματική Κατάρτιση	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	
Άλλο 1	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	
Άλλο 2	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	

3. Υπηρεσίες από Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών

Ασφαλείς Χώροι για Γυναίκες	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	
Κέντρα Κοινότητας για Πρόσφυγες και Μετανάστες	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	
Ομάδες Γυναικών	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	
Άλλο 1	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	
Άλλο 2	Πληροφορίες:	
	Κέντρα:	
	Τηλέφωνο:	

ΤΙ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ, ΤΙ ΝΑ ΑΠΟΦΕΥΓΕΤΕ, ΤΙ ΝΑ ΠΕΙΤΕ

Για τα παιδιά και
τους εφήβους,
ανατρέξτε στη
σελίδα 28

Παραδείγματα σχετικά με το τι να κάνετε και τι να αποφεύγετε να πείτε στα άτομα τα οποία έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας.

- Πώς πρέπει να συμπεριφερθώ σε αυτή την κατάσταση;
- Τι πρέπει κυρίως να κάνω και τι να αποφεύγω;

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΤΕ

ΤΙ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ

- ✓ **ΑΦΗΣΤΕ** το άτομο που έχει επιβιώσει έμφυλης βίας να σας προσεγγίσει. Ακούστε τις ανάγκες του.
- ✓ **ΡΩΤΗΣΤΕ** πώς μπορείτε να το υποστηρίξετε καταρχήν για την κάλυψη οποιασδήποτε βασικής, επείγουσας ανάγκης. Μερικά άτομα μπορεί να χρειάζονται άμεση ιατρική φροντίδα ή προστασία.
- ✓ **ΡΩΤΗΣΤΕ** το άτομο εάν νιώθει άνετα να σας μιλήσει στον χώρο όπου βρίσκεστε.
- ✓ **ΠΑΡΕΧΕΤΕ** πρακτική υποστήριξη, όπως νερό, ιδιαίτερο χώρο για να καθίσετε, χαρτομάντιλα κ.λπ.
- ✓ **ΚΑΝΕΤΕ** ότι καλύτερο μπορείτε, εάν είναι δυνατόν, αφήστε την/τον επιζήσασα/ώντα να επιλέξει το άτομο με το οποίο νιώθει άνετα για να της/του διερμηνεύσει και ή να υποστηρίξει εάν το χρειάζεται.

ΤΙ ΝΑ ΑΠΟΦΕΥΓΕΤΕ

- ✗ **ΜΗΝ** υποθέτετε ότι είναι ασφαλές για τα άτομα που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας να μιλήσουν για την εμπειρία τους μπροστά σε άλλο άτομο από το οποίο συνοδεύεται.
- ✗ **ΜΗΝ** αγνοείτε κάποια/ον που σας πλησιάζει και μοιράζεται ότι έχει βιώσει κάτι άσχημο, κάτι άβολο, κάτι λάθος ή/και βία.
- ✗ **ΜΗΝ** πιέζετε τα άτομα να λάβουν βοήθεια με το να είστε παρεμβατικές/οί ή πιεστικές/οί.
- ✗ **ΜΗΝ** αντιδράτε υπερβολικά. Μείνετε ήρεμες/οι.
- ✗ **ΜΗΝ** πιέζετε το άτομο που έχει επιβιώσει έμφυλης βίας να μοιραστεί περισσότερες πληροφορίες πέρα από αυτό που νιώθει άνετα να μοιραστεί. Οι λεπτομέρειες του τι συνέβη και από ποιον δεν είναι σημαντικές ή σχετικές με τον ρόλο σας στην ακρόαση και την παροχή πληροφοριών σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες.
- ✗ **ΜΗ** ρωτάτε εάν κάποια/ος έχει βιώσει έμφυλη βία, έχει βιαστεί, έχει χτυπηθεί κ.λπ.

Παραδείγματα για το τι να πείτε...

- «Φαίνεται να πονάτε πολύ αυτή τη στιγμή, θα θέλατε να επισκεφτείτε έναν γιατρό;»
- «Είναι εντάξει αυτό το μέρος για εσάς; Υπάρχει άλλο σημείο όπου θα νιώθατε καλύτερα; Νιώθετε άνετα να συζητήσουμε εδώ;»
- «Θα θέλατε λίγο νερό; Καθίστε, αν θέλετε».

ΑΚΟΥΣΤΕ

ΤΙ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ

- ✓ **ΝΑ μεταχειρίζεστε** τις πληροφορίες που κοινοποιούνται με εμπιστευτικότητα. Εάν χρειάζεται να ζητήσετε συμβουλές και καθοδήγηση για το πώς να υποστηρίξετε καλύτερα τα επιζήσαντα άτομα, ζητήστε την άδειά τους για να μιλήσετε με κάποια/ον ειδική/ο ή την/τον συναδέλφισσα/ο σας. Κάντε το χωρίς να αποκαλύψετε την ταυτότητα τους.
- ✓ **ΝΑ διαχειρίζεστε** τυχόν προσδοκίες στα όρια της εμπιστευτικότητας σας^{4,5}.
- ✓ **ΝΑ διαχειρίζεστε** τις προσδοκίες σχετικά με τον ρόλο σας.
- ✓ **ΝΑ ακούτε** περισσότερο από ό, τι μιλάτε.
- ✓ **ΝΑ κάνετε** δηλώσεις που δημιουργούν την αίσθηση άνεσης και παροχής υποστήριξης. Επιβεβαιώστε ότι αυτό που συνέβη δεν ήταν δικό τους λάθος.

ΤΙ ΝΑ ΑΠΟΦΕΥΓΕΤΕ

- ✗ **ΜΗ** γράψετε τίποτα, **ΜΗΝ** τραβάτε φωτογραφίες της/του επιζήσαντας/ώντα, μην καταγράφετε τη συνομιλία στο τηλέφωνό σας ή σε άλλη συσκευή ή μην ενημερώνετε άλλους, συμπεριλαμβανομένων των μέσων ενημέρωσης.
- ✗ **ΜΗΝ** κάνετε ερωτήσεις για το τι συνέβη. Αντίθετα, ακούστε και ρωτήστε τι μπορείτε να κάνετε για να υποστηρίξετε.
- ✗ **ΜΗΝ** κάνετε σύγκριση μεταξύ της εμπειρίας του ατόμου και ενός γεγονότος που συνέβη σε άλλο άτομο. Μην λέτε ότι η κατάσταση «δεν είναι μεγάλη υπόθεση» ή είναι ασήμαντη. Αυτό που έχει σημασία είναι πώς νιώθει το άτομο για την εμπειρία του.
- ✗ **ΜΗΝ** αμφιβάλλετε ή αντιλέγετε σε αυτά που σας λέει κάποια/ος. Θυμηθείτε ότι ο ρόλος σας είναι να ακούτε χωρίς να κρίνετε και να παρέχετε πληροφορίες για τις διαθέσιμες υπηρεσίες.

4 Η υποχρεωτική καταγγελία μπορεί να είναι επιβεβλημένη και για ορισμένους τύπους βίας κατά των γυναικών (π.χ. βία από συντρόφους/ενδοοικογενειακή βία, βιασμός). Αν προβλέπεται, αναφερθείτε στο πρόσωπο αναφοράς και/ή σε έναν ειδικό για τα θέματα της έμφυλης βίας ή την Ψυχική Υγεία.

5 Για τις καταγγελίες που αφορούν τα παιδιά, μπορείτε να παραπέμψετε στη Βοηθό Συνήγορο του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Ο νέος νόμος 4837/2021 προβλέπει την ύπαρξη Υπευθύνου προστασίας ανηλίκων σε δημόσιες και ιδιωτικές μονάδες προστασίας παιδιών από την 1/1/2022. Αυτός ο επαγγελματίας είναι υπεύθυνος να λαμβάνει κάθε είδους καταγγελίες σχετικά με την παιδική κακοποίηση κτλ.

Παραδείγματα για το τι να πείτε...

- > «Πώς μπορώ να σας υποστηρίξω;».
- > «Ό,τι συζητάμε μένει μεταξύ μας. Δεν θα μεταφέρω τίποτα χωρίς την άδειά σας».
- > «Θα προσπαθήσω να σας υποστηρίξω όσο μπορώ, αλλά δεν είμαι εξειδικευμένη/ος επαγγελματίας. Μπορώ να μοιραστώ μαζί σας οποιαδήποτε πληροφορία έχω στη διάθεσή μου σχετικά με την υποστήριξη σας».
- > «Μπορείτε να μοιραστείτε μαζί μου ό,τι θέλετε. Δεν χρειάζεται να μου πείτε για την εμπειρία σας προκειμένου να σας παρέχω πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες υποστήριξης».
- > «Λυπάμαι για αυτό που σας συνέβη».
- > «Αυτό που σας συνέβη δεν ήταν δικό σας λάθος».

ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΤΕ

- ✓ **ΝΑ** σέβεστε το δικαίωμα των επιζησάντων να λαμβάνουν τις δικές τους αποφάσεις.
- ✓ **ΝΑ** μοιράζεστε πληροφορίες σχετικά με όλες τις υπηρεσίες που θα μπορούσαν να είναι διαθέσιμες, ακόμη κι αν δεν είναι εξειδικευμένες για περιστατικά έμφυλης βίας.
- ✓ **ΝΑ** πείτε στο άτομο που σας έχει αποκαλύψει περιστατικό έμφυλης βίας ότι δεν χρειάζεται να πάρει καμία απόφαση τώρα, μπορεί να αλλάξει γνώμη και να έχει πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες στο μέλλον.
- ✗ **ΜΗΝ** υπερβάλλετε για τις ικανότητές σας, μην δίνετε ψεύτικες υποσχέσεις ή παρέχετε ψευδείς πληροφορίες.
- ✗ **ΜΗ** δίνετε συμβουλές ή τη γνώμη σας για το καλύτερο σχέδιο δράσης ή για το τι πρέπει να γίνει στη συνέχεια.
- ✗ **ΜΗΝ** υποθέτετε ότι γνωρίζετε τι θέλει ή τι χρειάζεται κάποια/ος. Ορισμένες ενέργειες μπορεί να προκαλέσουν περαιτέρω κίνδυνο ή στίγμα, αντίποινα ή βλάβη.
- ✗ **ΜΗΝ** κάνετε υποθέσεις για κάποια/ον ή τις εμπειρίες της/του και μην κάνετε για οποιονδήποτε λόγο διακρίσεις που σχετίζονται με παράγοντες όπως η ηλικία, η οικογενειακή κατάσταση, η αναπηρία, θρησκεία, η εθνικότητα, η κοινωνική τάξη, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η ταυτότητα φύλου, η ταυτότητα του/των δράστη/δραστών κ.λπ.

ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΤΕ

- ✓ **ΡΩΤΗΣΤΕ** αν υπάρχει κάποια/ος, φίλη/ος, μέλος της οικογένειας, κηδεμόνας ή οποιοσδήποτε άλλος που το άτομο εμπιστεύεται για να ζητήσει υποστήριξη.
- ✓ **ΖΗΤΗΣΤΕ** την άδεια της/του επιζήσασας/ώντα πριν προβείτε σε οποιαδήποτε ενέργεια.
- ✓ **ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΤΕ** τη συνομιλία σας υποστηρικτικά.

- ✗ **ΜΗΝ** προσπαθείτε να συμφιλιώσετε ή να επιλύσετε την κατάσταση μεταξύ κάποιας/ου που βιώνει έμφυλη βία κι οποιουδήποτε άλλου (όπως ο δράστης ή οποιοσδήποτε τρίτο πρόσωπο, όπως μέλος της οικογένειας, μέλος της κοινότητας κ.λπ.).
- ✗ **ΜΗΝ** κοινοποιείτε σε κανέναν τα στοιχεία του περιστατικού και τα προσωπικά στοιχεία των ατόμων που σας αποκαλύπτουν βία. Αυτό περιλαμβάνει τα μέλη της οικογένειας τους, την αστυνομία⁶, συναδέλφισσες/ους, επόπτες, επικεφαλής της κοινότητας κ.λπ. Η κοινοποίηση αυτών των πληροφοριών μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερο κίνδυνο για τα επιζήσαντα άτομα.
- ✗ **ΜΗΝ** ρωτήσετε ή επικοινωνείτε με την/τον επιζήσασα/ώντα αφού ολοκληρώσετε τη συζήτηση μαζί τους.

6 Η υποχρεωτική καταγγελία μπορεί να είναι επιβεβλημένη και για ορισμένους τύπους βίας κατά των γυναικών (π.χ. βία από συντρόφους/ενδοοικογενειακή βία, βιασμός). Αν προβλέπεται, αναφερθείτε στο κέντρο προστασίας στο οποίο ανήκετε και/ή σε ειδικό για την έμφυλη βία ή την Ψυχική Υγεία.

ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΤΕ

Παραδείγματα για το τι να πείτε...

- «Η συζήτηση θα μείνει μεταξύ μας».
- «Δεν είμαι εξειδικευμένη/ος επαγγελματίας, ωστόσο, μπορώ να σας δώσω τις πληροφορίες που έχω. Υπάρχουν Συμβουλευτικά Κέντρα και οργανισμοί που παρέχουν δωρεάν υπηρεσίες υποστήριξης τόσο για εσάς όσο και για την οικογένειά σας. Θα θέλατε να ενημερωθείτε για αυτές;».
- «Ορίστε τα στοιχεία (για παράδειγμα του Συμβουλευτικού Κέντρου του Δικτύου Δομών της ΓΓΔΟΠΙΦ ή της κοινωνικής υπηρεσίας του Δήμου σας), συμπεριλαμβανομένης της τοποθεσίας, του ωραρίου λειτουργίας της υπηρεσίας» και (αν υπάρχει) το όνομα της/του επαγγελματία με την/τον οποία/ο μπορείτε να μιλήσετε».
- «Υπάρχει κάποιο άτομο που εμπιστεύεστε και μπορείτε να ζητήσετε υποστήριξη, ίσως μια/ένας φίλη/ος, κάποιο μέλος της οικογένειάς σας; Θα θέλατε να χρησιμοποιήσετε το τηλέφωνό μου για να καλέσετε οποιονδήποτε μπορεί να χρειάζεστε αυτήν τη στιγμή;».
- «Σε σχέση με τα επόμενα βήματα, το πιο σημαντικό είναι αυτό που εσείς θέλετε και με το οποίο αισθάνεστε άνετα».
- «Μην πιεστείτε να πάρετε οποιαδήποτε απόφαση τώρα. Μπορείτε να σκεφτείτε την κατάσταση και να αλλάξετε γνώμη αργότερα».
- «Δεν μπορώ να μιλήσω σε κανέναν για λογαριασμό σας, προκειμένου να επιλύσω την κατάσταση. Αυτό που μπορώ να κάνω είναι να σας υποστηρίξω κατά τη διάρκεια της συζήτησής μας και να ακούσω τις ανησυχίες σας».

«Φαίνεται σαν να έχετε ένα
πλάνο για το πώς να κινηθείτε
από εδώ και πέρα. Αυτό είναι
ένα θετικό βήμα».

Η ΟΠΤΙΚΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΕΠΙΒΙΩΣΕΙ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ

Τα οφέλη και οι κίνδυνοι από την αναζήτηση υποστήριξης

Η Οπτική των Επιζησασών/Επιζώντων που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας. Τα οφέλη και οι κίνδυνοι από την αναζήτηση υποστήριξης.

Η αναζήτηση υπηρεσιών δεν είναι πάντα ασφαλής για τα επιζώντα άτομα και μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη βλάβη. Να θυμάστε ότι ο ρόλος σας είναι να παρέχετε ακριβείς, επικαιροποιημένες πληροφορίες για τις διαθέσιμες υπηρεσίες και να αφήνετε τα άτομα να κάνουν τις επιλογές τους για το τι τους φαίνεται ασφαλέστερο.

Σκεφτείτε τα παρακάτω παραδείγματα οφέλους ή κινδύνου.

ΚΙΝΔΥΝΟΙ από την αναζήτηση υποστήριξης

- Μπορεί η οικογένεια της επιζήσασας, οι φίλοι και/ή η κοινότητά να μάθουν για τη βία και αυτό να την στιγματίσει, να την διώξουν από το σπίτι και να εκτεθεί σε περισσότερη βία. Μπορεί ο δράστης να μάθει ότι και άλλα άτομα ξέρουν τι συνέβη και αυτό να οδηγήσει σε αντίποινα, να κάνει κακό ή και να σκοτώσει την γυναίκα ή κάποιο άτομο από την οικογένειά της.
- Μπορεί σε κάποιο συγκεκριμένο πεδίο οι φορείς παροχής υπηρεσιών να εκτίθενται σε απειλές και βία από τον δράστη ή την κοινότητα, αν τους δουν να βοηθούν το άτομο που έχει επιβιώσει έμφυλης βίας.
- Μπορεί οι επαγγελματίες εάν δεν έχουν εκπαιδευτεί ή ενημερωθεί για την έμφυλη βία, να μην δείξουν ενσυναίσθηση και να ενοχοποιήσουν το άτομο, πράγμα που μπορεί να οδηγήσει σε δευτερογενή θυματοποίηση.
- Σε καιρούς ξεσπάσματος μεγάλης κλίμακας ασθενιών (π.χ. πανδημία COVID -19), κάποιες υπηρεσίες μπορεί να μη θεωρούνται ασφαλές μέρος, λόγω του φόβου μόλυνσης ή πιθανής παραμέλησης από τους φορείς παροχής υπηρεσιών. Επιπρόσθετα, λόγω της αναστολής προτεραιοτήτων ορισμένων κρατικών υπηρεσιών στην αρχή μιας πανδημίας, μπορεί να υπάρχει περιορισμένη πρόσβαση των επιζώντων σε προστασία, την αστυνομία, εισαγγελικές υπηρε-

ΠΡΟΛΗΨΗ της Σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης (ΠΣΕΚ)

Η σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση αναφέρεται σε «μια σειρά από εγκλήματα και ενέργειες που περιλαμβάνουν τη σεξουαλική κακοποίηση ή εκμετάλλευση ευάλωτων ομάδων, όπως πρόσφυγες, μετανάστες καθώς και περιθωριοποιημένων ατόμων, για οικονομικό όφελος οποιουδήποτε ή με αντάλλαγμα για οτιδήποτε έχει αξία (συμπεριλαμβανομένων χρηματικών και μη χρηματικών παροχών) που δίνονται ή λαμβάνονται από οποιονδήποτε πρόσωπο». Η σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση εκδηλώνεται με πολλές μορφές, όπως η εμπορία ανθρώπων με σκοπό το σεξ, η σεξουαλική εργασία, ο σεξοτουρισμός, η πορνογραφία, ο πρόωρος γάμος, οι εμφανίσεις σε χώρους σεξουαλικών θεαμάτων και η διαδικτυακή ή ηλεκτρονική μετάδοση παιδιών που συμμετέχουν σε σεξουαλικές δραστηριότητες κ.λπ. Ενώ οι γυναίκες και

σίες και δικαστήρια. Για την ΓΓΔΟΠΦ πρωταρχικό μέλημα κατά την διάρκεια των έκτακτων μέτρων για τον COVID-19 ήταν να διατηρηθεί η λειτουργία των Συμβουλευτικών Κέντρων και Ξενώνων Φιλοξενίας, καθώς και η ανοιχτή πρόσβαση σε υπηρεσίες για τις γυναίκες επιζήσασες ενδοοικογενειακής βίας. Σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια αυτή κατέβαλε η Πανελλαδική Γραμμή SOS 15900 που έχει 24ωρη λειτουργία. Στο πλαίσιο αυτό, συστάθηκαν προσωρινά ασφαλή καταλύματα για την προσωρινή φιλοξενία γυναικών επιζήσασών και των παιδιών τους, μέχρι την ολοκλήρωση των διαδικασιών για την φιλοξενία τους στους Ξενώνες του Δικτύου, ενώ παράλληλα επικαιροποιήθηκε η διαδικασία παραπομπών στα ασφαλή καταλύματα και τους Ξενώνες του Δικτύου ώστε να διασφαλίζεται η μετακίνηση των εξυπηρετούμενων γυναικών και των ανήλικων παιδιών τους προς τις αντίστοιχες δομές κατά την περίοδο της απαγόρευσης της κυκλοφορίας των πολιτών.

ΟΦΕΛΗ από την αναζήτηση υποστήριξης

- Πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης που μπορεί να αποδειχθούν σωτήριες, όταν ένα άτομο βρίσκεται σε δυσφορία.
- Έγκαιρη πρόσβαση σε ιατρική φροντίδα, που μπορεί να αποτρέψει τον ιό του HIV/AIDS, άλλα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, καθώς και μια ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη.
- Πρόσβαση σε εξειδικευμένες υπηρεσίες που παρέχουν μεγαλύτερη αξιοπρέπεια και άνεση, όπως ψυχολογική/κοινωνική στήριξη, νομική συμβουλευτική, συμπεριλαμβανομένου ενός ασφαλούς καταλύματος για τις γυναίκες επιζήσασες έμφυλης βίας και τα παιδιά της.
- Πρόσβαση σε υποστήριξη που μπορεί να αποτρέψει την έκθεση του ατόμου σε περισσότερη βία. Κατά τη διάρκεια της κοινωνικής αποστασιοποίησης και των μέτρων απαγόρευσης κυκλοφορίας λόγω της πανδημίας, οι τεχνολογίες που επιτρέπουν την παροχή εξ αποστάσεως εξειδικευμένων υπηρεσιών υποστήριξης για την έμφυλη βία παρέχουν έναν εναλλακτικό τρόπο πρόσβασης σε αυτές τις ζωτικής σημασίας υπηρεσίες.

τα κορίτσια διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης, να έχετε υπόψη σας ότι επηρεάζει επίσης τους άνδρες και τα αγόρια.

Η προστασία από τη σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει τα μέτρα που λαμβάνονται για την προστασία των ευάλωτων ατόμων από τη σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση από οποιονδήποτε και σε οποιονδήποτε πλαίσιο, συμπεριλαμβανομένων των ανθρωπιστικών φορέων και του σχετικού προσωπικού, των εθελοντών, του προσωπικού της αποστολής των Ηνωμένων Εθνών, των προμηθευτών/πωλητών αγαθών και υπηρεσιών και ούτω καθεξής.

Ανεξάρτητα από το ποιος είναι ο δράστης και το πλαίσιο στο οποίο εκδηλώνεται η βία και η κακοποίηση, τα βήματα για την υποστήριξη οποιουδήποτε ατόμου έχει επιβιώσει έμφυλης βίας, όπως περιγράφονται σε αυτό τον Οδηγό, παραμένουν τα ίδια. Για πρόσθετες ευθύνες που προκύπτουν όταν ο δράστης είναι υπάλληλος φορέα παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας, θα πρέπει να επικοινωνήσετε με το αρμόδιο Πρόσωπο Αναφοράς του φορέα για την Προστασία από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και Κακοποίηση (ΠΣΕΚ) ή με το Δίκτυο ΠΣΕΚ που δραστηριοποιείται σε εθνικό επίπεδο.⁷

7 Τα θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης από προσωπικό των Ηνωμένων Εθνών μπορούν να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες μέσω των συστημάτων παραπομπής σε κρατικούς φορείς παροχής υπηρεσιών για την έμφυλη βία - καθώς και να λάβουν βοήθεια και στήριξη που διατίθενται μέσω εθνικών και διεθνών μη κυβερνητικών οργανώσεων.

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ:

Η προετοιμασία είναι βασική. Ακόμη και αν δεν υπάρχει εξειδικευμένος φορέας ανταπόκρισης για την έμφυλη βία (συμπεριλαμβανομένου ενός προσώπου αναφοράς ή ενός Συμβουλευτικού Κέντρου για την έμφυλη/ενδοοικογενειακή βία) στην περιοχή σας, μπορεί να υπάρχουν άλλες υπηρεσίες σε τοπικό επίπεδο ή εντός της κοινότητας (π.χ. η κοινωνική υπηρεσία του Δήμου σας), οι οποίες μπορεί να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των αναγκών ενός τέτοιου περιστατικού. Μπορεί να γνωρίζετε περισσότερες υπηρεσίες από όσες νομίζετε!

Ενημερωθείτε για τις διαθέσιμες υπηρεσίες

- Χρησιμοποιήστε το **Ενημερωτικό φυλλάδιο (σελ 7-14)** και συμπληρώστε το με πληροφορίες για τις διαθέσιμες υπηρεσίες. Συνεργαστείτε με κάποια/ον ειδική/ό σε θέματα έμφυλης βίας/παιδικής προστασίας ή/και ψυχικής υγείας, με την/τον επικεφαλή της ομάδας σας, με συναδέλφισσες/ους και άλλες/ους συνεργάτιδες/ες. Καταγράψτε τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο πρόσβασης σε αυτές τις υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένου του πού να πάει κανείς, με ποιον να μιλήσει και ποιος μπορεί/δεν μπορεί να έχει πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες (π.χ. απευθύνονται μόνο σε γυναίκες, ποια είναι τα απαραίτητα έγγραφα κ.λπ.).
- Για εργαζόμενες/ους πρώτης γραμμής που παρέχουν υπηρεσίες

σε πρόσφυγες και μετανάστριες/στες στην Ελλάδα, ρωτήστε την/τον υπεύθυνη/ο της ομάδας σας ή του προγράμματος ή/και την/τον συντονίστρια/στη του τομέα σας σχετικά με το πρωτόκολλο για την ΠΣΕΚ. Σε περίπτωση που ο οργανισμός σας δεν έχει καθιερωμένο πρωτόκολλο για την ΠΣΕΚ, εξετάστε το ενδεχόμενο να απευθυνθείτε σε ορισμένο πρόσωπο αναφοράς για ζητήματα προστασίας για να λάβετε καθοδήγηση στο πλαίσιο το οποίο δραστηριοποιείστε.

Η εξάσκηση τελειοποιεί

- Εξοικειωθείτε με τα **παραδείγματα υποθέσεων στις σελίδες 16-20**. Εξασκηθείτε μιλώντας δυνατά ή με συναδέλφισσες/ους και φίλες/ους. Όσο περισσότερο εξασκείστε, τόσο πιο άνετα θα νιώθετε εάν κάποιο άτομο που έχει επιβιώσει έμφυλης βίας ζητήσει τη βοήθειά σας.
- Ανατρέξτε στο **Εγχειρίδιο Οδηγού Χρήστη** για πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο εκπαίδευσης/εξάσκησης σε αυτό το υλικό.
- Ο **Οδηγός Τσέπης** είναι χρήσιμος για όποια/ον βρίσκεται σε μια δύσκολη κατάσταση. Μπορείτε να δοκιμάστε την επόμενη φορά που μία/ένας συναδέλφισσα/ος ή φίλη/ος σας έρθει σε εσάς για υποστήριξη ή συμβουλές, να εξασκηθείτε χρησιμοποιώντας τις ερωτήσεις και τις χρήσιμες φράσεις που παρέχονται στο συγκεκριμένο οδηγό.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕ:

Όταν κάποιο άτομο σας αποκαλύπτει την εμπειρία του από την έμφυλη βία...

Συστηθείτε

- Πείτε ποιο είναι το όνομά σας, ο ρόλος σας και το ποια/ος είστε. Ρωτήστε πώς μπορείτε να βοηθήσετε.

Αντιμετωπίστε επείγουσες βασικές ανάγκες

- Κάθε άτομο μπορεί να έχει διαφορετικές βασικές ανάγκες, οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν επείγουσα ιατρική περίθαλψη, την παροχή βασικών αγαθών όπως νερό, την επιθυμία να βρει ένα αγαπημένο πρόσωπο, την εξασφάλιση ρουχισμού σε περίπτωση που έχει χαθεί, σκιστεί, βαφτεί ή του έχει αφαιρεθεί. Ειδικά για τις επιζήσασες έμφυλης βίας, η εξασφάλιση ρουχισμού μπορεί να είναι η πρω-

ταρχική, επείγουσα ανάγκη που πρέπει να καλυφθεί, ώστε να αισθανθούν πιο άνετες και αξιοπρεπείς.

- Αφήστε το άτομο να σας εξηγήσει πώς νιώθει σχετικά την προσωπική του ασφάλεια. Φροντίστε να μην κάνετε υποθέσεις με βάση αυτό που βλέπετε.

Να έχετε επίγνωση των διαφορετικών προσεγγίσεων που ακολουθούν οι άνθρωποι για να αναζητήσουν υποστήριξη

- Επιτρέψτε στους ανθρώπους να εκφράσουν τα συναισθήματά τους, οποιαδήποτε μορφή κι αν έχουν. Οι άνθρωποι έχουν διαφορετικές αντιδράσεις σε καταστάσεις άγχους και κρίσης. Κάποιοι/οι μπορεί να είναι σιωπηλές/οί και να μην μπορούν να μιλήσουν. Άλλα άτομα να θυμώνουν και να φωνάζουν, να κατηγορούν τον εαυτό τους για αυτό που τους συνέβη. Να κλαίνε, να είναι βίαια και ούτω καθεξής.

ΘΥΜΗΘΕΙΤΕ, πώς αν θέλετε να αναζητήσετε βοήθεια από κάποια/ον προϊστάμενη/ο ή άλλον επαγγελματία, θα πρέπει ΠΑΝΤΟΤΕ να ζητάτε την άδεια του ατόμου που σας αποκαλύπτει το περιστατικό/α έμφυλης βίας.

→ Τα άτομα με αναπηρίες, τα άτομα που μιλούν διαφορετική γλώσσα ή άλλες ειδικότερες περιπτώσεις ανθρώπων μπορεί να έρχονται αντιμέτωπα με διαφορετικά εμπόδια όταν ζητούν υποστήριξη. Θα πρέπει να συμμορφωθείτε/ακολουθήσετε με τις αρχές της εμπιστευτικότητας και της προσέγγισης που θέτει στο επίκεντρο τα επιζήσαντα άτομα, την ώρα που θα αναζητάτε τρόπους για να ακούσετε και να υποστηρίξετε αυτά τα άτομα. Ακόμα κι αν δεν μπορείτε να καταλάβετε κάποια/ον, πάντοτε μπορείτε να δείξετε φροντίδα και υποστήριξη.

Βεβαιωθείτε ότι γυναίκες υπάλληλοι είναι παρούσες και διαθέσιμες για να παρέχουν υποστήριξη, ειδικά σε περιβάλλοντα όπου οι γυναίκες ή/και τα κορίτσια δυσκολεύονται στην αλληλεπίδρασή τους με άνδρες λόγω του πολιτισμικού τους υποβάθρου.

Αναγνωρίστε τι μπορείτε και τι δεν μπορείτε να διαχειριστείτε

→ Ορισμένες καταστάσεις μπορεί να απαιτούν πιο εξειδικευμένη υποστήριξη πέρα από εκείνη που μπορείτε να παρέχετε στο πλαίσιο του ρόλου σας, όπως περιπτώσεις που αφορούν παιδιά, που επιβάλλουν την υποχρεωτική καταγγε-

λία, ή σε περιπτώσεις όπου η/ο επιζήσασα/ων βρίσκεται σε άμεσο κίνδυνο ή που το άτομο που έχει υποστεί βία μπορεί να βλάψει τον εαυτό του ή άλλους. Επιπλέον, μπορεί να υπάρχουν επαγγελματίες που γνωρίζετε ή ορισμένο κέντρο ή υπηρεσία που να μπορεί να παράσχει καλύτερη υποστήριξη σε αυτές τις περιπτώσεις. Ανατρέξτε στο Ενημερωτικό σας Φυλλάδιο (σελ 7-14).

ΑΚΟΥΣΕ:

Αφού βεβαιωθείτε ότι ικανοποιούνται οι βασικές ανάγκες της/του επιζήσασας/ώντα και ότι δεν βρίσκεται σε άμεσο κίνδυνο, ΑΚΟΥΣΤΕ.

Το άτομο που έχει επιβιώσει έμφυλης βίας μπορεί να είναι πολύ αναστατωμένο ή/και μπερδεμένο, αλλά ως αρωγός είναι σημαντικό να παραμείνετε όσο το δυνατόν πιο ήρεμες/οι. Επιτρέψτε στο άτομο να μοιραστεί όσες περισσότερες ή λιγότερες πληροφορίες επιθυμεί. Δεν είναι δικός σας ρόλος να παρέχετε συμβουλές, να συνοδεύετε το άτομο στις υπηρεσίες ή να διεξάγετε λεπτομερή συνέντευξη σχετικά με το τι της/του συνέβη. Αντί να κάνετε λεπτομερείς ερωτήσεις σχετικά με το ίδιο το περιστατικό, εστιάστε στην παροχή πληροφοριών σχετικά με τις υπηρεσίες που γνωρίζετε ότι είναι διαθέσιμες.

ΧΡΗΣΙΜΗ ΣΥΜΒΟΥΛΗ:

Είναι καλύτερα να αποφεύγετε ερωτήσεις, ειδικά αυτές που ξεκινούν με «ΓΙΑΤΙ», καθώς τέτοιες ερωτήσεις μπορεί να φανούν σαν να ρίχνουν την ευθύνη στην/στον επιζήσασα/ώντα. Αντίθετα, απλώς ακούστε ή, εάν χρειάζεται, κάντε ερωτήσεις όπως για παράδειγμα:

«Μπορώ να σου μιλήσω για διαθέσιμες υπηρεσίες για να λάβεις υποστήριξη» ή «πώς θα ήθελες να σε υποστηρίξω;»

ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΤΕ:

Καθώς υποστηρίζετε το άτομο που έχει επιβιώσει έμφυλης βίας να πάρει αποφάσεις για τα επόμενα βήματα της/του:

Ρωτήστε την/τον επιζήσασα/ώντα αν υπάρχει κάποια/ος από το περιβάλλον του που εμπιστεύεται για να ζητήσει στήριξη.

- Εάν σας ρωτήσει ποια είναι η γνώμη σας, ενθαρρύνετε την/τον να πάρει αποφάσεις σχετικά με το πού θα απευθυνθεί, τότε και γιατί.
- Μην εκφράζεται η γνώμη σας για την κατάσταση.

Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΑΚΡΟΑΣΗΣ:

Μερικές φορές μπορεί να βρίσκεστε σε μια κατάσταση όπου υπάρχουν περιορισμένες ή καθόλου διαθέσιμες υπηρεσίες ή πόροι για να μοιραστείτε με το άτομο που σας αποκαλύπτει κάποιο περιστατικό έμφυλης βίας. Μπορεί να νιώσετε αβοήθητη/ος. Είναι σημαντικό να είστε ειλικρινείς αναγνωρίζοντας το θάρρος της/του επιζήσασας/ώντα να μοιραστεί την εμπειρία της/του μαζί σας, να εκφράσετε ότι λυπάστε που δεν μπορείτε να βοηθήσετε περισσότερο και να της/του χαρίσετε όσο το δυνατόν περισσότερη αξιοπρέπεια κατά τη διάρκεια της συνομιλίας σας. Να θυμάστε ότι το να είστε παρούσα/παρών επιδεικνύοντας ενεργητική ακρόαση είναι υποστηρικτικό από μόνο του.

Εάν υπάρχουν διαθέσιμες υπηρεσίες, δώστε ακριβείς πληροφορίες στα επιζήσαντα άτομα γι' αυτές ή και για τυχόν άλλες επιλογές για μεγαλύτερη ασφάλεια.

- Η προετοιμασία είναι βασική. Χρησιμοποιήστε το **Ενημερωτικό Φυλλάδιο σας (σελίδα 9-15)** και

βεβαιωθείτε ότι παρέχετε ακριβείς, επικαιροποιημένες πληροφορίες για τις διαθέσιμες υπηρεσίες και τον τρόπο πρόσβασης σε αυτές τις υπηρεσίες.

- Εάν δεν είστε βέβαιες/οι ότι υπάρχει συγκεκριμένη υπηρεσία, πείτε ότι δεν είστε σίγουρες/οι.

Ολοκληρώστε τη συνομιλία με ενσυναίσθηση.

- Διατηρήστε εμπιστευτικότητα.
- Ενισχύστε θετικά τυχόν αποφάσεις που πήρε η/ο επιζήσασα/ων.
- Να θυμάστε ότι ο ρόλος σας είναι να υποστηρίξετε το άτομο στις αποφάσεις και τις επιλογές της/του, ακόμα κι αν δεν έχει λάβει ακόμα κάποια απόφαση. Μην συμμετέχετε σε επαναλαμβανόμενες συνεδρίες ή συναντήσεις με την/τον επιζήσασα/ώντα, μέσω παροχής συμβουλευτικής ή προσπάθειών διχείρισης της υπόθεσής της/του.

Μετά τη συζήτηση

Προβληματισμός και αυτοφροντίδα:

Είναι σημαντικό να θυμάστε ότι μπορείτε να κάνετε τα πάντα σωστά, αλλά δεν πρόκειται να διορθώσετε τα βιώματα αυτού του ατόμου ή να το ανακουφίσετε από τον πόνο που νιώθει. Το να

ακούτε τα βιώματα άλλων ανθρώπων μπορεί να σας εκθέσει στην οδυνηρή, τραυματική ή επώδυνη εμπειρία τους – γνωστή και ως βίωση δευτερογενούς τραύματος. Σκεφτείτε πώς να φροντίσετε τον εαυτό σας εφόσον εμφανιστούν αυτά τα συναισθήματα. Απευθυνθείτε στο δικό σας σύστημα και δίκτυο υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένων των συναδέλφων σας, της/του υπεύθυνης/ου της ομάδας σας ή ενός ειδικού για την έμφυλη βία, για να συζητήσετε σύντομα σχετικά με τη συνομιλία (έχοντας κατά νου το απόρρητο του περιστατικού) και ζητήστε υποστήριξη.

Δεδομένου ότι ορισμένες μορφές βίας (για παράδειγμα η βία μεταξύ συντρόφων) μπορεί να εμφανίζονται σε κύκλους, μπορεί να δείτε ξανά αυτό το άτομο ή να μάθετε ότι βίωσε ακόμα ένα περιστατικό βίας. Δεν μπορείτε να αλλάξετε τις εμπειρίες του, όμως μπορείτε:

- Να ακούτε χωρίς να κρίνετε κατά τη διάρκεια κάθε περιστατικού, ανεξάρτητα από το αν έχετε μιλήσει προηγουμένως μαζί της/του ή όχι.
- Να σκεφτείτε πώς να βελτιώσετε τις υπηρεσίες σας/προγράμματα, να καταστήσετε ασφαλέστερες τις πληροφορίες που παρέχετε και να δημιουργήσετε ένα πιο θετικό περιβάλλον για όσα άτομα έχουν βιώσει έμφυλη βία.

ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ ΚΑΤΩ ΤΩΝ 18 ΕΤΩΝ

Αν με προσεγγίσει παιδί ή έφηβος-επιζών;

ΒΑΣΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

→ **Πάντα να συμβουλευέστε** πρώτα κάποια/ον ειδική/ο στα θέματα της έμφυλης βίας ή παιδικής προστασίας ή της ψυχικής υγείας στο περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιείστε για να κατανοήσετε: (1) ποιες υπηρεσίες είναι διαθέσιμες στην περιοχή σας και (2) τα εθνικά πρωτόκολλα και τις διαδικασίες.⁸

→ **Αποφύγετε την πρόκληση βλάβης.** Μην αναζητάτε παιδιά-επιζώντες. Δεν είναι δική σας δουλειά να διερευνήσετε ή να αξιολογήσετε εάν ένα παιδί/έφηβος υφίσταται βία. Κάτι τέτοιο μπορεί να οδηγήσει στην πρόκληση περισσότερης βίας καθώς και κινδύνων για το παιδί/

έφηβο. Να είστε προσοί/ες στις περιπτώσεις όπου ένα παιδί/έφηβος θέλει να ζητήσει τη βοήθειά σας.

→ **Να θυμάστε τον ρόλο σας.**

Εάν ένα παιδί/έφηβος απευθυνθεί σε εσάς για βοήθεια,

1. Να είστε διαθέσιμοι/ες να ακούσετε χωρίς να κρίνετε.
2. Υποστηρίξτε το παιδί/έφηβο διασυνδέοντάς το με έναν/μία ενήλικα από το περιβάλλον του που το παιδί/έφηβος αναγνωρίζει ότι είναι ασφαλής και αξιόπιστος/ος. Αυτός μπορεί να μην είναι ο/η γονέας, ο/η κηδεμόνας ή μέλος της οικογένειάς του.

ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ, αν υπάρχει φορέας/πλαίσιο παραπομπών για την παιδική προστασία στην περιοχή σας, διευκολύνετε την ασφαλή και εμπιστευτική πρόσβαση του παιδιού/εφήβου σε ειδικό, ώστε να λάβουν καλύτερη βοήθεια.

⁸ Ανατρέξτε σε τοπικά ή εθνικά κρατικά πρωτόκολλα και διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένων: (1) των περιορισμών της εμπιστευτικότητας και, αν ισχύει (2) πρόσωπα αναφοράς για την έμφυλη βία/την παιδική προστασία ή την ψυχική υγεία.

3. Μην παίρνετε αποφάσεις για λογαριασμό του παιδιού, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης του κηδεμόνα του ή οποιουδήποτε άλλου ατόμου να είναι μαζί του όταν μιλάει

→ **Παρέχετε υποστήριξη.** Επιτρέψτε στο παιδί/έφηβο να ηγηθεί της συζήτησης, ακόμα κι αν αυτό σημαίνει να του κρατάτε συντροφιά, όταν αυτό σιωπά. Να είστε στο ύψος των ματιών του με ανοιχτή γλώσσα σώματος για να δείξετε στο παιδί/έφηβο ότι μπορεί να ανοιχτεί σε εσάς αν το θέλει. Αποφύγετε να κάνετε ερωτήσεις σχετικά με το τι συνέβη, από ποιον και γιατί – χρησιμοποιήστε παρηγορητικές δηλώσεις και μιλήστε με τρόπο που να μπορεί να καταλάβει.

→ **Αντιμετωπίστε δίκαια το κάθε παιδί.** Σε όλα τα παιδιά θα πρέπει να προσφέρεται η ίδια αμερόληπτη υποστήριξη ανεξάρτητα από το φύλο, την ηλικία, την οικογενειακή τους κατάσταση, το καθεστώς του κηδεμόνα τους ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο της ταυτότητάς τους. Μην αντιμετωπίζετε ένα παιδί που έχει βιώσει βία ως αβοήθητο. Κάθε παιδί έχει μοναδικές ικανότητες και δυνατά σημεία και διαθέτει την ικανότητα να ανακάμπτει. Μιλήστε σε ένα παιδί που έχει υποστεί-βία με τρόπο που να κατανοεί και με

Σημαντική σημείωση: Σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να είναι ασαφές το πώς να υποστηρίξετε το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και τη σωματική και ψυχική του ευημερία. Εάν δεν είστε βέβαιοι για την ασφάλεια της κατάστασης, ενημερώστε το παιδί ότι θα χρειαστεί να μιλήσετε εμπιστευτικά με άλλο φορέα παροχής υπηρεσιών ή μέλος της ομάδας που μπορεί να έχει περισσότερες γνώσεις για το πώς να διασφαλίσει την ασφάλειά του.

σεβασμό στην αξιοπρέπεια και τις απόψεις του.

→ **Διατηρήστε εμπιστευτικότητα⁹** Μην σημειώνετε, μην τραβάτε φωτογραφίες ή αποτυπώνετε με οποιονδήποτε τρόπο την αλληλεπίδρασή σας με το παιδί/έφηβο. Αφήστε μακριά τυχόν τηλέφωνα ή υπολογιστές που μπορεί να θεωρηθεί ότι καταγράφουν τη συνομιλία. Η συναίνεση εκ μέρους των γονέων/νομίμων κηδεμόνων είναι απαραίτητη εάν δεν

⁹ Για καταγγελίες από παιδιά, μπορείτε να παραπέμψετε στον Βοηθό Συνήγορο του Πολίτη για τα δικαιώματα των παιδιών, καθώς και στην αστυνομία ή την Εισαγγελία. Ο νέος νόμος 4837/2021 προβλέπει την ύπαρξη Υπευθύνου προστασίας ανηλίκων σε δημόσιες και ιδιωτικές μονάδες προστασίας παιδιών από την 1/1/2022. Αυτός ο επαγγελματίας είναι υπεύθυνος να λαμβάνει κάθε είδους καταγγελίες σχετικά με την παιδική κακοποίηση κτλ.

εμπλέκονται στην υπόθεση βίας. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να ρωτάτε εάν μπορείτε να μοιραστείτε τις πληροφορίες ακόμη και με κάποιον που το παιδί/έφηβος προσδιορίζει ως άτομο που εμπιστεύεται¹⁰.

→ **Βεβαιωθείτε ότι το παιδί είναι ασφαλές.** Η σωματική και συναισθηματική ασφάλεια του παιδιού είναι το πρωταρχικό μέλημα. Λάβετε υπόψη την ασφάλεια του παιδιού σε όλες τις συζητήσεις μαζί του και σε σχέση με τα επόμενα βήματα που θα γίνουν.

→ **Να έχετε επίγνωση του τρόπου που ένα παιδί/έφηβος ή ο κηδεμόνας του μπορεί να αναζητήσει υποστήριξη.** Τα παιδιά και οι έφη-

βοι αναζητούν βοήθεια με διαφορετικούς τρόπους από τους ενήλικες και σπάνια κάνουν άμεσες αποκαλύψεις για την βία την οποία υφίστανται. Τα παιδιά μπορεί να δυσκολεύονται να εμπιστευτούν ή να μιλήσουν σε ενήλικες, ειδικά σε ενήλικες που δεν γνωρίζουν καλά. Να νιώθουν φόβο, αμηχανία ή ντροπή ή να φοβούνται να εκφράσουν τα συναισθήματά τους. Μπορεί: (1) να ακούσετε φήμες για την παιδική κακοποίηση, (2) να σας προσεγγίσουν ενήλικες που ζητούν βοήθεια για ένα παιδί ή (3) να υποψιάζεστε κακοποίηση παιδιού, βάσει ενδείξεων ή συμπεριφορών του παιδιού.

¹⁰ **Όσον αφορά την επαγγελματική εχεμύθεια:** Με το άρθρο 12 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση (Lanzarote) η χώρα μας έχει δεσμευτεί να διασφαλίσει ότι οι κανόνες εμπιστευτικότητας που επιβάλλονται σε μερικούς επαγγελματίες, δεν αποτελούν εμπόδιο στη δυνατότητα να αναφέρουν στις αρμόδιες υπηρεσίες καταστάσεις για τις οποίες να έχουν εύλογη υποψία ότι το παιδί είναι θύμα σεξουαλικής κακοποίησης ή εκμετάλλευσης. Προς αυτό το σκοπό, στον κυρωτικό νόμο της Σύμβασης (3727/2008) στο Κεφάλαιο Α', Άρθρο 2 §3 αναφέρεται ρητά ότι είναι επιτρεπτή η παρέκκλιση από την υποχρέωση τήρησης εχεμύθειας σε όσους έρχονται σε επαφή με παιδιά προκειμένου να αναφέρουν στην αρμόδια αρχή πιθανή σεξουαλική κακοποίηση ή εκμετάλλευση παιδιού.

ΤΙ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ

ΕΑΝ ΚΑΠΟΙΟ ΑΤΟΜΟ ΣΑΣ ΖΗΤΗΣΕΙ ΒΟΗΘΕΙΑ ΓΙΑ ΕΝΑ ΠΑΙΔΙ/ΕΦΗΒΟ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΑΝΑΓΚΗ...

- ✓ **ΝΑ παρέχετε** ακριβείς, επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες στο άτομο που σας ζήτησε υποστήριξη.
- ✓ **Σεβαστείτε** την εμπιστευτικότητα.

ΤΙ ΝΑ ΑΠΟΦΥΓΕΤΕ

- ✗ **ΜΗΝ** διερευνάτε φήμες και
- ✗ **ΜΗΝ** αναζητάτε/επιδιώκετε να πάρετε συνέντευξη από το παιδί/έφηβο.

ΑΝ ΤΟ ΠΑΙΔΙ/ΕΦΗΒΟΣ ΖΗΤΗΣΕΙ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΑΣ...

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕ

- ✓ **ΡΩΤΗΣΤΕ** το παιδί/έφηβο εάν θέλει να βρει ένα ήσυχο και ιδιωτικό μέρος για να μιλήσει. Βεβαιωθείτε ότι είναι ένα μέρος όπου οι άλλοι μπορούν να σας δουν, αλλά να μην σας ακούσουν.
- ✓ **ΒΕΒΑΙΩΘΕΙΤΕ** ότι κάθεστε στο ύψος των ματιών του παιδιού. Διατηρήστε ανοιχτή γλώσσα του σώματος.
- ✓ **ΡΩΤΗΣΤΕ** τα κορίτσια και τα αγόρια, αν θέλουν να μιλήσουν σε ενήλικα, γυναίκα ή άνδρα του ίδιου φύλου.

- ✗ **ΜΗΝ** κατευθύνετε το παιδί/έφηβο να πάει σε ένα πιο ήσυχο ή ιδιωτικό μέρος.
- ✗ **ΜΗΝ** αγγίζετε, αγκαλιάζετε ή αποκτάτε σωματική επαφή με το παιδί καθώς αυτό μπορεί να είναι τραυματικό, άβολο και οδυνηρό.

ΑΚΟΥΣΕ

- ✓ **ΑΚΟΥΣΤΕ** προσεκτικά και δώστε προσοχή στη μη λεκτική σωματική επικοινωνία.
- ✓ **ΝΑ** είστε ήρεμοι/ες και υπομονετικοί/ές, αποδεχόμενοι αυτά που λέγονται χωρίς να κρίνετε.
- ✓ **ΑΦΗΣΤΕ** το παιδί/έφηβο να εκφραστεί και να χρησιμοποιήσει τα δικά του λόγια.

- ✗ **ΜΗΝ** παίρνετε συνέντευξη ή αξιολογείτε. ΜΗΝ γράφετε τίποτα, μην τραβάτε φωτογραφίες ή κοινοποιείτε προφορικά πληροφορίες σχετικά με το παιδί/έφηβο ή την εμπειρία του.
- ✗ **ΜΗ** δείχνετε ταραχή, δυσπιστία, θυμό ή άλλες αντιδράσεις που μπορεί να προκαλέσουν δυσφορία στο παιδί/έφηβο.
- ✗ **ΜΗ** λέτε μεγάλα λόγια και ΜΗΝ μιλάτε περισσότερο από το παιδί/έφηβο.

ΔΡΑΣΕ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΑ

- ✓ **ΔΙΑΒΕΒΑΙΩΣΤΕ** το παιδί/έφηβο ότι είναι εντάξει το ότι σας είπε τι συνέβη.
- ✓ **ΝΑ** σέβεστε τη γνώμη, τις πεποιθήσεις και τις σκέψεις του παιδιού.
- ✓ **ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΤΕ** παρηγορητικές δηλώσεις κατάλληλες για το πολιτισμικό πλαίσιο... ορισμένα παραδείγματα:

«Σε πιστεύω» - χτίστε εμπιστοσύνη»

«Χαίρομαι που μου το είπες» – χτίζει μια σχέση με το παιδί

«Σας ευχαριστώ που μοιράστηκες την εμπειρία σου» – εκφράζει ενσυναίσθηση

«Είναι πολύ γενναίο που μιλάς μαζί μου» – καθησυχαστικό και ενδυναμωτικό.

✗ **ΜΗΝ** δίνετε υποσχέσεις που δεν μπορείτε να τηρήσετε, όπως π.χ. «όλα θα πάνε καλά», όταν δεν είναι στον έλεγχό σας να διασφαλίσετε την ευημερία του παιδιού.

✗ **ΜΗΝ** πιέζετε το παιδί/έφηβο να συνεχίσει να μιλάει μαζί σας αν δεν το θέλει.

ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΕ

- ✓ **ΡΩΤΗΣΤΕ** αν υπάρχει κάποιος που το παιδί/έφηβος εμπιστεύεται από το περιβάλλον του και αν θέλει βοήθεια για να επικοινωνήσει με αυτό το άτομο ή συνοδεία για να βρει αυτό το άτομο.
- ✓ **ΜΕΙΝΕΤΕ** με το παιδί/έφηβο μέχρι να νιώσει ασφαλές ή να βρίσκεται υπό τη φροντίδα κάποιου που νιώθει ασφάλεια και εμπιστεύεται.
- ✓ **ΝΑ** παρέχετε στο παιδί/έφηβο και στον ενήλικα που εμπιστεύεται ακριβείς πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες και τον τρόπο πρόσβασης σε αυτές.
- ✓ **ΠΕΙΤΕ** ό,τι ξέρετε και ό,τι δεν ξέρετε. Πείτε «Δεν ξέρω» ή «Δεν έχω αυτές τις πληροφορίες» εάν δεν έχετε τις πληροφορίες που ζήτησε.

✗ **ΜΗΝ** πιέζετε το παιδί / έφηβο να είναι παρών/ούσα ο/η κηδεμόνας του ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, όταν το παιδί/έφηβος μιλά σε σας καθώς αυτά τα άτομα μπορεί να έχουν διαπράξει τη βία, ή το παιδί/έφηβος μπορεί να μην θέλει να μοιραστεί την εμπειρία του μαζί τους.

✗ **ΜΗΝ** αφήνετε το παιδί / έφηβο χωρίς επιτήρηση, ενώ αυτός/ή βρίσκεται σε ταραχή (για παράδειγμα, κλαίει, είναι θυμωμένος/ή ή σε κατάσταση σοκ).

✗ **ΜΗΝ** προσπαθήσετε να λύσετε την κατάσταση μόνοι σας, να φτιάξετε πλάνο ή να πάρετε αποφάσεις για το παιδί/έφηβο.

Σχετικά με την ηλικία των παιδιών και την ικανότητα λήψης αποφάσεων

Λάβετε υπόψη ότι μια/ένας εξειδικευμένη/ος επαγγελματίας – με εμπειρία στην εργασία με παιδιά/εφήβους που βιώνουν βία – είναι στην καλύτερη θέση να καθορίσει την ικανότητα ενός παιδιού ή εφήβου να λαμβάνει αποφάσεις σε συντονισμό με το ίδιο το παιδί/έφηβο και τον/τους κηδεμόνα/ες του αντίστοιχα.

Ο ρόλος σας ως μη ειδικού είναι να ακούτε και να παρηγορείτε το παιδί/έφηβο, να το διασυνδέσετε με κάποιο άτομο που εμπιστεύεται και να μοιράζεστε πληροφορίες για τις διαθέσιμες υπηρεσίες. Οι παρακάτω ηλικιακές κατηγορίες παρατίθενται ως πλαίσιο αναφοράς και ενδέχεται να αλλάξουν ανάλογα με την ηλικία, το επίπεδο ωριμότητας, το αναπτυξιακό στάδιο και άλλους παράγοντες.

Οι μεγαλύτεροι έφηβοι, ηλικίας 15 ετών και άνω είναι γενικά αρκετά ώριμοι ώστε να λαμβάνουν τις δικές τους αποφάσεις και να κατανοούν τις εμπειρίες τους.

→ **Ο ρόλος σας:** (1) ακούστε την/τον/ έφηβο/η όταν σας γνωστοποιεί την εμπειρία της/του, (2) υποστηρίξτε την/τον έφηβο/η να έρθει σε επαφή με κάποιο άτομο που εμπιστεύεται για συνεχή υποστήριξη και (3) παρέχετε πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες και τον τρόπο πρόσβασης σε αυτές.

Τα μικρά παιδιά 6 έως 9 ετών και οι νεαρές/οι έφηβες/οι 10 έως 14 ετών μπορεί να μπορούν ή να μην μπορούν να αναφέρουν εμπειρίες βίας από μόνες/οι τους. Μπορεί να είναι σε θέση να πάρουν αποφάσεις μόνες/οι τους ή και όχι.

→ **Ο ρόλος σας:** (1) υποστηρίξτε το παιδί/έφηβο για να βρει έναν ενήλικα που εμπιστεύεται για να τον υποστηρίξει στα επόμενα βήματα και (2) παρέχετε πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες και τον τρόπο πρόσβασης τόσο στο παιδί/έφηβο όσο και στον ενήλικα που έχει υποδειχθεί.

Βρέφη και νήπια 0 έως 5 ετών δεν θα αναφέρουν μόνο τους εμπειρίες βίας λόγω της έλλειψης ή των περιορισμένων δεξιοτήτων επικοινωνίας τους. Ένα άλλο άτομο –φίλη/ος, κηδεμόνας, μέλος της οικογένειας, μέλος της κοινότητας κ.λπ. – πιθανότατα θα αναζητήσει βοήθεια για λογαριασμό του παιδιού.

→ **Ο ρόλος σας:** παρέχετε πληροφορίες στο άτομο που το συνοδεύει σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες και τον τρόπο πρόσβασης σε αυτές.

Πρωτότυπη Αγγλική έκδοση -Προσαρμογή από: Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), Κατευθυντήριες για τον Καθορισμό του Βέλτιστου Συμφέροντος 2008. Διεθνής Επιτροπή Διάσωσης (IRC)/UNICEF, Προστασία των Παιδιών-Επιζώντων Σεξουαλικής Κακοποίησης, 2012.

Αυτός ο οδηγός αποτελεί συμπληρωματικό οδηγό στις Κατευθυντήριες γραμμές για την έμφυλη βία από την Επιτροπή Φορέων (IASC) του 2015.
www.gbvguidelines.org

<https://gbvguidelines.org/en/pocketguide/>

Οδηγός Τσέπης για την Έμφυλη Βία